

Πνευματικὴ Οἰκοδομὴ

■ Πορευόμενοι ἐν Μετανοίᾳ καὶ Εὐχαριστίᾳ πρὸς τὸ Σπήλαιον τῆς Βηθλεὲμ (ε')

Τὸ Σπήλαιον, ἡ Παρθένος, ἡ Φάτνη: ὁ Οὐρανός, ὁ Θρόνος, τὸ Χωρίον

«*Μυστήριον ξένον, ὀρῶ καὶ παράδοξον· οὐρανὸν τὸ Σπήλαιον·
θρόνον χειρουβικὸν τὴν Παρθένον· τὴν φάτνην χωρίον,
ἐν ᾧ ἀνεκλίθη ὁ ἀχώρητος, Χριστὸς ὁ Θεός,
Ὅν ἀνυμνοῦντες μεγαλύνομεν*».

Βλέπω ἓνα παράδοξο καὶ ἀκατανόητο Μυστήριο· τὸ σπήλαιο νὰ γίνεται οὐρανός· ἡ Παρθένος νὰ γίνεται θρόνος χειρουβικός· ἡ φάτνη νὰ γίνεται τόπος, ὅπου ἐξάπλωσε καὶ ἀναπαύθηκε ὁ Χριστός, ὁ Ὅποιος εἶναι ὁ Θεός μας ποὺ δὲν δύναται κανένας τόπος νὰ Τὸν χωρέσῃ καὶ περιόρισῃ· Αὐτὸν ἄς μεγαλύνουμε καὶ δοξάσουμε μὲ ὕμνους.

Ὅσιον Νικοδήμου Ἁγιορείτου,
Ἐρμηνεία εἰς τὸν Εἰρμὸν τῆς Ῥθῆς Θ'
τοῦ πεζοῦ Κανόνος τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως,
Ποιήματος Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Μελωδοῦ

Τὸ προίμιον τοῦ παρόντος Εἰρμοῦ αὐτολεξεῖ ἔρανόσθη ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν Λόγον τοῦ θείου Χρυσοστόμου τὸν εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Κυρίου, ὅπου οὕτω προοιμάζει ἡ ῥητορικὴ ἐκεῖνη καὶ εὐλόλος γλῶσσα: «**Μυστήριον** ξένον καὶ παράδοξον βλέπω» (PG τ. 56, στλ. 385).

■ Ἐμιμήθη δὲ ὁ Μελωδὸς ἐνταῦθα καὶ τὸν διορατικὸν ἐκεῖνον Προφήτην Ἀβδακούμ, λέγοντα:

«Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, καὶ ἐπιθήσομαι ἐπὶ πέτραν καὶ ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν» (Αβ. β' 1)·

- **διότι**, σταθεῖς καὶ οὗτος ἐπὶ τῆς ἰδικῆς του φυλακῆς, ἦτοι ἐπὶ τῆς προσοχῆς τοῦ νοῦς, καὶ ἐπιβὰς εἰς τὴν καρδίαν, ὡς ἐπάνω εἰς πέτραν διὰ νοεραῖς ἐπιστροφῆς καὶ συνεύσεως, ἀπὸ ἐκεῖ ἐθεώρησε διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος τὴν ἐκ Παρθένου ἀπορόρητον

Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος.

- **Ὅθεν** [ὁ Μελφδὸς Ἅγιος Κοσμᾶς] καταπλαγεὶς τὸ ἀκατάληπτον **Μυστήριον**, τὴν θαυμαστικὴν ταύτην φωνὴν ἀνεβόησεν εἰπὼν: **«Μυστήριον ξένον ὁρῶ καὶ παράδοξον».**

* * *

Εἶτα, ἐξηγῶν ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ **Μυστήριον**, λέγει:

- **βλέπω**, ὅτι τὸ γήϊνον καὶ ζοφερὸν **Σπήλαιον** ἔγινεν ὑψηλὸς καὶ λαμπρὸς **Οὐρανός**· διότι ὁ ὑπερούσιος Λόγος τοῦ Πατρὸς, Ὅστις κατοικεῖ εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, καὶ δοξολογεῖται ἀπαύστως ἀπὸ χιλιάδας Ἀγγέλων, καὶ μυριάδας Ἀρχαγγέλων, ἐκαταδέχθη νὰ γεννηθῆ καὶ νὰ κατοικήσῃ μέσα εἰς αὐτό·

- **βλέπω** ὅτι ἡ **Παρθένος καὶ Θεοτόκος Μαρία** ἡ ὑλικὸν σῶμα ἔχουσα, ἔγινε **Θρόνος Χερουδικός**· διότι, Ἐκεῖνος ὅπου ἀναπαύεται ἐπάνω εἰς τὸν ἔνδοξον θρόνον, καὶ εἰς τὰ νῶτα τῶν πολυομμάτων καὶ αὐλῶν Χερουδίμ, ἐθρονίσθη μέσα εἰς τὴν ἄχραντον κοιλίαν καὶ ἐπάνω εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Παρθένου, καὶ ἀνεπαύθη·

- **βλέπω**, ὅτι ἡ εὐτελεστάτη καὶ μικροτάτη **Φάνη** ἔγινε τόπος ἐνδοξότατος καὶ πολυχωρότατος, διότι ὁ Θεός, ὁ ἀχώρητος ὑπάρχων πανταχοῦ κατὰ τὴν Θεότητα, ἀνεκλίθη (ἐπλαγίασεν) ἐπάνω εἰς αὐτὴν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

* * *

Ὅθεν καὶ ὁ **Θεσσαλονίκης Γρηγόριος**, πανηγυρίζων εἰς τὴν Ἑορτὴν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, εἶπεν:

«Εἰ γὰρ τίς ἐστὶν Οὐρανὸς τῶν Οὐρανῶν, καὶ εἵτινά ἐστὶν ὕδατος ὑπερῶα στεγάζοντα τὰ οὐράνια, καὶ εἵτις τόπος, ἢ στάσις, ἢ τάξις ἐστὶν ὑπερκόσμος, σπηλαίου καὶ φάτνης καὶ περιθῶαντηρίων βρεφικῶν καὶ σπαργάνων οὐδὲν ἔχει θαυμασιώτερον οὐδὲ θειώτερον».

Ὁ δὲ Μέγας Ἀθανάσιος εἶπε τὰ γλαφυρὰ ταῦτα:

«Ὁ οἰκίσκος, ἔνθα ἡ Παρθένος ἀπεκύησε, τῆς Ἐκκλησίας τὸν τύπον ἐδέξατο· ὅπου Θεοσιαστή-

ριον μὲν, ἡ φάτνη· Ἐφημερευτῆς δέ, Ἰωσήφ· Κληρικοί, οἱ Μάγοι· Διάκονοι, οἱ Ποιμένες· Ἱερεῖς, οἱ Ἄγγελοι· Ἀρχιερεὺς, ὁ Κύριος· Θρόνος, ἡ Παρθένος· Κρατῆρες, οἱ μαζοί· Ἀναδόλαιον, ἡ ἐνανθρώπησις· Ῥιπιστῆρες, τὰ Χερουβίμ· Δίσκος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· Δισκοκάλυμμα, ὁ Πατήρ, ἐπισκιαζὼν πάντα τῇ οἰκείᾳ δυνάμει» (ἐν τῷ Πρῶτῳ

Λόγῳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ παρὰ Ἰωσήφ τῷ Βρουεννίῳ).

* * *

Ἄλλ' ὃ θεσπέσιε Κοσμᾶ, ἤθελεν εἰπῆ τινὰς ἀπορῶν πρὸς αὐτόν,

● **διὰ μὲν τὸ Σπήλαιον**, δικαίως κατεπλάγης, διότι αὐτὸ γήϊνον ὄν ἐγένετο Οὐρανός· ὁμοίως καὶ διὰ τὴν Φάτνην, διότι αὐτὴ μικρὰ οὖσα ἐγένετο χωρίον εὐρύχωρον τοῦ ἀχωρήτου· καὶ ἀκολούθως ἡ ὁμοίωσις τούτων ἐγένετο ἀπὸ τὰ κατώτερα εἰς τὰ ἀνώτερα·

● **διὰ δὲ τὴν Παρθένον** δὲν ἐξεπλάγης δικαίως, Θρόνον Χερουβικὸν Αὐτὴν ὀνομάσας· ἐπειδὴ ἡ ὁμοίωσις Αὐτῆς ἐγένετο ἀπὸ τὰ ἀνώτερα εἰς τὰ κατώτερα· Αὐτὴ γὰρ ἀσυγκρίτως εἶναι τιμωτέρα τῶν Χερουβίμ· ὅθεν ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καταβάς ἀπὸ τὸν ἅγιον Θρόνον τῶν Χερουβίμ, ἐνεθρονίσθη εἰς ἀγιώτερον καὶ τιμωτερον Θρόνον, τὴν Παρθένον.

■ **Ἡ λύσις** λοιπὸν τῆς ἀπορίας εἶναι αὕτη· ὅτι ἴσως κατὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Ἱερός Μελωδός, Θρόνον Χερουβικὸν τὴν Παρθένον, τὴν οὖσαν τιμωτέραν τῶν Χερουβίμ, ἐπειδὴ ὑλικὸν καὶ παχὺ σῶμα ἔχουσα, τοῖς ἀύλοις πολυομματίοις Χερουβίμ ἐξισοῦτο **κατὰ τὴν ἄκραν καθαρότητα, καὶ κατὰ τὴν ὑψηλοτάτην σοφίαν καὶ γνῶσιν τοῦ Θεοῦ**· Χερουβίμ γὰρ πλῆθος γνώσεως καὶ χῦσις σοφίας ἐρμηνεύεται, κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον.

* * *

Ἡ Ῥδὴ Θ' τῶν Κανόνων ἔχει ὡς πρότυπον τὴν Ῥδὴν τῆς Θεοτόκου, τὴν ὁποίαν ἐνεπνεύσθη ἡ Παρθένος Μαρία κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν Αὐτῆς εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐλισάβετ, τὸ δὲ «μεγαλύνομεν» ἀπηχεῖ τὸ τῆς Θεομητορικῆς ἐκείνης Ῥδῆς: «Μεγαλύνει (δοξάζει) ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον» (Λουκ. α' 46).

□